

Вручення нагород
за мужество в боях
визволенням Вітчизни
ветеранам Східноєвропейського
фронту
1980 рік

Александр Андреевич
Пунговец
(с. Сокиреница)

Крикунов
Василь Васильевич
(с. Сокиреница)

27/11/41

18 шпук

24

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ЧЕРНИГОВСКОГО ОБЛАСТНОГО СОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

№ 610/

19/УП-1941 года

*Секретариат
отдел по работе с семьями призванных
делом № 100/100/41
УП*

СЕКРЕТАРЯМ РАЙОННЫХ И ГОРОДСКИХ КОМИТЕТОВ КП/б/У.

ПРЕДСЕДАТЕЛЯМ ИСПОЛКОМОВ РАЙОННЫХ И ГОРОДСКИХ
СОВЕТОВ ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ.

ЦК КП/б/У и Совнарком УССР телеграммой от 17 июля 1941 года предложили партийным и советским органам проявить особую заботу о семьях призванных в ряды Красной Армии, Военно-морского Флота, войск НКВД и т.д.

Обком КП/б/У и Исполком Облсовета депутатов трудящихся обязывают первых секретарей районных и городских комитетов КП/б/У, председателей районных и городских Советов депутатов трудящихся уделить особое внимание этому вопросу:

ПЕРВОЕ- Лично осуществлять контроль за работой комиссии по оказанию помощи призванным в ряды РККА; с тем, чтобы обеспечить четкую и бесперебойную работу этой комиссии;

ВТОРОЕ- Обеспечить, согласно Указа Верховного Совета СССР своевременную выдачу пособий семьям призванных;

ТРЕТЬЕ- Оказать всемерную помощь в устройстве на работу всех призванных в ряды РККА;

ЧЕТВЕРТОЕ- Помочь семьям призванных в приобретении топлива и перевозке его на квартиры и т.д.

О выполнении настоящего распоряжения информируйте Обком КП/б/У и Исполком Облсовета депутатов трудящихся.

СЕКРЕТАРЬ ОБКОМА
КП/б/У

/ПЕТРИК/

тираж..... 320 экз.
МК

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ИСПОЛКОМА ОБЛСОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

/С. КОСТЯЧЕНКО/

Розпорядження Чернівецького обласного
комітету об'єднаної партії, райкомів, міських
комітетів КП (б) У і виконкомів про
введення порядку про розуми призваного
до Червоної Армії.

19 липня 1948р.

А. Р-Уб, м. л, аркава 526, арк. 27.

(Державний архів Чернівецької області)

ИСПОЛКОМА КУРНОГО ОБЛАСТНОГО СОВЕТА ДЕПУТАТОВ
ТРУДЯЩИХСЯ И ИКРО ОБКОМА КП(б)У

от 28 июня 1941 года.

"О форсировании к уборке урожая".

Исходя из положения в стране, требующего от советских и партийных организаций исключительной организованности в подготовке и проведении уборки урожая, Исполком Облсовета депутатов трудящихся и ИКРО Обкома КП(б)У **ПОСТАНОВЛЯЮТ:**

Обязать председателей Исполкомов Райсоветов, секретарей Райкомов КП(б)У, заведующих РайЗО и директоров МТС:

1. Во всемерно форсировать проведение сенокоса и выполнение государственных обязательств по сенокосам с тем, чтобы закончить эту работу до начала уборки хлебов.
2. Принять исчерпывающие меры по обеспечению МТС комбайнерами, трактористами, машинистами и льнотеребильщиками. Для чего выявить и привлечь для работы в МТС людей, ранее обученных и сейчас работающих на других работах. Одновременно с этим, не позже 1 июля организовать 15-дневные курсы и подготовить на них недостающее количество комбайнеров, трактористов, льнотеребильщиков, машинистов молотилок, мотористов нефтяных двигателей. К обучению привлечь помощников комбайнеров, опытных прицепщиков, заправщиков, преимущественно женщин.
3. Организовать привлечение к работе в колхозах подростков. Пересмотреть штат постоянных должностей в колхозах с целью максимального его сокращения и перевода этих колхозников в полевые бригады.
4. В самые ближайшие дни привести в полную готовность все механические и конные молотилки, сенокосилки, жатки, лобогрейки, конные грабли, конные привода, двигатели локомотивов, возы, арбы, бестарки, зернохранилища, мобилизовать мешкотару среди колхозников, организовать ремонт ветряных и водяных мельниц.
5. Организовать на месте максимальное изготовление и реставрации запасных частей для ремонта и восстановления уборочных машин.
6. Взять на учет и подготовить к работе косы, серпы, ручные грабли, бабки, мантачки, а также организовать изготовление на месте ручного уборочного инвентаря.
7. В каждой МТС и в каждом колхозе произвести сбор и сортировку всего металлолома, обеспечив использование пригодных частей и материалов для ремонта и восстановления ранее выработанных машин.
8. Из имеющегося и поступающего горючего забронировать необходимое количество его для уборочных работ. Расход горючего на другие работы свести к минимуму.
9. Резко усилить в МТС и колхозах круглосуточную сторожевую охрану имущества, машин, горючего, посевов, лесов и лугов. Для этого установить в каждом колхозе сторожевые вышки, выделить для сторожевой охраны бдительных, проверенных колхозников, обеспечить их лошадьми для быстрой связи с главными отдаленными участками, привести в полный порядок все противопожарное оборудование.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ИСПОЛКОМА ОБЛСОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ
(С. КОСТЮЧЕНКО)

СЕКРЕТАРЬ ОБКОМА
КП(б)У
(А. ФЕДОРОВ)

В е р

тираж: 115
МК

DA40

Q.P-76, On. L, Exp. 523, Apr. 311

DA40

Q.P-76, on. L, exp 523, Apr. 311.

ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ ИЛКИНСКОГО ОБЛАСТНОГО СОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

от 18 июля 1941 года.

о подготовке населения и противовоздушной и
противохимической обороне

В соответствии с постановлением СНК СССР и СНК РСФСР о
подготовке населения и противовоздушной и противохимической
обороне, а также организации и подготовке первичных формирований
(групп самозащиты) МВЗО - Исполнительный Комитет Областного
Совета депутатов трудящихся ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Организовать группы самозащиты на всех предприятиях, учре-
ждениях, совхозах, МТС, колхозах и жилых домах с населением от 200
до 500 человек, а при малом количестве жильцов группы самозащиты
организовать на несколько домов.

2. Обучение групп самозащиты производить: рабочих, служащих,
и колхозников, работающих на постоянной работе - по месту работы,
учащихся - по месту обучения, остальных граждан - по месту жительст-
ва.

а) в состав группы привлекаются в первую очередь лица
подготовленные и несостоящие в участковом формировании МВЗО.

б) в учреждениях и предприятиях с количеством от 100 до
300 рабочих и служащих, организуется одна группа самозащиты, а
с большим количеством рабочих соответственно увеличивается и
число групп самозащиты.

3. Подготовку всего населения городов и сел по нормам,
Готов к противовоздушной и противохимической обороне, инструкторов
и другого личного состава групп самозащиты в жилых домах возло-
жить на областной, районные и городские Советы Осоавиахима и
ОЗнам, райкомы и горкомы Красного Креста, а материальное обеспе-
чение обучения групп самозащиты и оснащение их специальными
инструментами возложить на исполкомы районных и городских Советов
депутатов трудящихся.

4. Подготовку групп самозащиты на предприятиях, в учрежде-
ниях, совхозах, МТС, колхозах и промартолях возложить на руководи-
телей этих предприятий и учреждений, а материальное обеспечение
обучения и оснащение групп самозащиты - на соответствующие ведомст-
ва, предприятия и учреждения.

5. В сельских местностях подготовку групп самозащиты их
материальное обеспечение и оснащение возложить на правления кол-
хозов и директоров совхозов и МТС.

6. Для обеспечения подготовки инструкторского состава в
сельских районах, обязать Осоавиахим организовать временные
подвижные учебные пункты и закончить обучение инструкторов до
1. VII - 1941 года.

26/11/41

На заседании 28/7/41
Райсоветом Илкинским
20/7/41

40

7. Обязать исполкома районных и городских Советов депутатов трудящихся укомплектование групп самозащиты закончить до 15.УИ-1941 года и 15.УИ-1941 г. доложить исполкому Облсовета депутатов трудящихся.

8. Подготовку групп самозащиты закончить к 1.УИ-1941 г. а подготовку всего населения закончить к 15.УИ-1941 года.

9. Обязать зав. председателя исполкома Облсовета депутатов трудящихся г. РОГИЩА установить систематический контроль за выполнением настоящего постановления.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ИСПОЛКОМА ОБЛСОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

(С. КОСТЮЧЕНКО)

СЕКРЕТАРЬ ИСПОЛКОМА ОБЛСОВЕТА
ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ

(Д. ДЕМЕНКО)

г.р. _____
ЛЛ

DAVO

7-76, on l, conf. 524, apr 40-41

СРІБНЯ СЬКА

СІПЬСЬКА РАДА

р. ОНЬСЬКОГО РАЙОНУ

Чернігівської області

№ 1044

1-13

СРІБНЯ

Хронологіческая Справка

В село Средное Среднянского района Черниговской области немецкие оккупационные войска 15 сентября 1941 года. Крайне Армию вышезаявленным населенный пункт освободила від немецких Зверств 17го сентября 1943 года. Немецкие оккупационные войска в селе Средном проводили ровно два года и два дня. За время пребывания немецких оккупантов в селе Средном, последние творили различные неслыханные до того времени в истории Зверства именно: не говоря уже за непосильные налоги денег и натурой чизом, молоком и яйцами, а также грабежи различного движимого имущества, подвергали широкое население различные зверства по отношению к труженикам, извешивали - убивали живых людей, отрезали уши, нос.

В ночь на 23^е февраля 1943 года. За инициативы Штаба, командарма Зимарова - Перемана со всего Среднянского района. Было собрано до 300 человек мужчин, передовые люди, которые были с своими семьями помещены в помещенье "Школа" - где в тотое время были невинные люди находились с автоматами перестреливать и выводить за раннее призывление или - на конце помещенье школы была организована бойница и организован где позвали оставшиеся люди. Кроме этого казеду тот оккупационный Штаб Зимарову доставили мёртвые людей разстрелявали - Погды вступили передовые части Красной Армии население село Средное с радостью соединили на глазах воюющих бойцов Красной Армии - пришли в районы. Население у оранг Красной Армии в первую очередь дело продукты питания, как хлеб, чизом, молоко и различные культуры. Действия партизанских отрядов в районе Средное - Варва - Вишва были героические именно: во всех перекрестках дорогих не давали ходу немецким оккупационным войскам развешивать, в отношении передовых различных продуктов, гартогов, отбирали съестные продукты, уничтожали транспортные машины и вообще уничтожали все попавшее на

пути, кои спосадей воели Красною Армію скорейшиму уми-
тоженіи врага. Отдельные подвиги соединений в россии в
в следующем; например Член Колхоза Красной Звезда
села Средного Широкий Василий Васильевич, который тайно
в тюрме - "Прилуки" воле 3-го месяца и неврощае вничии
на ценный папиры. Контроль всегтаси передавал отдельным
партизанам продовольствие и воле воение сообщениа -
Член Колхоза Красной Звезда села Средного Марисенко
Петр Кузьмич 16-го Сентября 1943 года в два часа дня, ко-
гда в 3 верстах Нишцыбке срашести воступае с села Средного
в районном центре изымали будинки - Зданиа государственн
Уетанов и вивозили народное имущество и при позвощии
Разведки Красной Арміи в числе 15 пленник под командой
Н-ского Капитана - воле Средное на предмеи в "пидгора"
последний предшостил Разведке, при таком положении дела
немедлено виврател на високое воле удобное позицино
место "Увнтарева Ливада" отуда виле стоиска сделатъ
оветрел отступающия срашестов. Это виле сделанъ: Раз-
ведка под командой Капитана, Марисенком виле виведена
на високое место и из 2-х унорних пушкотъ в и автома-
тов сделан оветрел (неоследавши) по отступающия ни-
шцыбких окупантов, действуй Разведки не делю возмож-
ности нишцыбких окупантам ойтатно с жисть ойтатни
помещениа. Нишцыбкие срашести при отступлении мир-
ного население узнали мушогин около трех сот человек.
Про виег изложеное Сри Рязновский сель совет подшодим и
приложеней пегатий Удостовердет.

Председатель Средняневского сель совети Унатема

Полномоченный

Довідка "Східноєвропейської сім'ї"
Роди про поїї в селі в 1941-43 рр.
виз 11 січня 1944 року.

Література:

Ф. р-1429, Оп. 1, Спр. 224, арк. 19-19а
(Державний архів Чернівецької області)

Учителі, агрономи, лікарі, сільська інтелігенція!

Кривавий Гітлер захопив частину нашої священної землі. Фашисти несуть смерть нашій національній українській культурі, рабство нашому народу.

Наймити німецьких фашистів підлою брехнею хочуть оплутати наш народ, щоб зручніше було гітлерівським бандитам одягнути ярмо рабства на нашу шию.

Кривавий блазень Гітлер хоче перетворити слов'янські братні нам народи у рабів німецької імперії. В своїй книзі „Моя боротьба“ Гітлер розглядає Україну як східну територію, на багатих землях якої мусять сидіти німці, а про українців він пише, як про бидло, що мусять стати рабами німецької імперії.

Ніколи українці не будуть рабами німецького фашизму!

Товариші! Ведіть нещадну боротьбу з німецькими розбійниками, будьте в перших лавах борців за свою батьківщину, честь, волю, велику Українську радянську державу.

Інтелігенти! Гарячим словом патріотів піднімайте народ на боротьбу з ворогом. Знищуйте жовто-блакитних запродавців, наймитів німецького фашизму.

Смерть гітлерівським бандитам!

Слава Червоній Армії!

Слава великому СТАЛІНУ!

Розпорядження Чернігівської обласної
виконавчої

Листівка

Держархів Чернігівської обл.

ФП-139, м. 1, сир. 4, арх. 47

СВОДНЫЕ ДАННЫЕ

о количестве убитых, замученных, расстрелянных и угнанных в германское рабство советских граждан по районам Черниговской области.

№ п/п	Наименование районов.	Убито, замучено, расстрел.	Угнано в рабство:		ВСЕГО.
			мужчин	женщин	
1.	Батуринский	251	297	278	575
2.	Бахмацкий	1146	387	606	998
3.	Везнянский	377	134	383	517
4.	Вобровицкий	646	449	534	998
5.	Борзенский	233	329	339	667
6.	Варвинский	495	415	511	926
7.	Городнянский	735	412	706	1148
8.	Гремячский	128	134	160	294
9.	Дмитровский	230	677	239	916
10.	Добрянский	816	266	506	772
11.	Иваницкий	270	326	378	704
12.	Ичнянский	225	858	625	1488
13.	Козелецкий	451	426	702	1128
14.	Комаровский	334	504	728	1231
15.	Коропский	357	382	591	978
16.	Корюковский	7599	346	748	1094
17.	Куликовский	348	405	1264	1669
18.	Лосиновский	33	216	342	558
19.	Лубечский	483	293	604	897
20.	М. Девицкий	183	385	500	895
21.	Менский	485	361	561	922
22.	М. Копривинский	747	341	728	1069
23.	Нежинский	183	182	241	423
24.	Н. Северский	19313	104	121	225
25.	Н. Басанский	1980	437	888	1325
26.	Носовский	4311	141	130	271
27.	Олишевский	209	412	825	1237
28.	Остерский	1266	1661	2905	4568
29.	Понорницкий	248	495	914	1409
30.	Прилукский	559	536	583	1119
31.	Репкинский	161	220	541	761
32.	Семеновский	241	--	-	-
33.	Сосницкий	624	719	829	1548
34.	Сребнянский	823	482	633	1115
35.	Тупичевский	129	131	394	525
36.	Холменский	803	369	833	1202
37.	Черниговский	1357	641	988	1629
38.	Щорский	6341	604	1055	1659
39.	Яблуновский	155	301	433	734
40.	Город Чернигов	52453	335	360	695
41.	Город Нежин	4623	219	196	415
42.	Город Прилуки	15437	193	153	346
Итого...		127778	16524	25054	41578

Підстава:

Р. Р-3013, оп. 1, Спр. 100, арк. 11
(Державний архів Чернігівської обл)

Председателю Теркинского обл. Цепочкова
Тов. Костючкин.

ЗР

Докладная записка.

За два года перебивавших немцев в Среднеисполком-не
немско-фашистские оккупанты много граждан
района расстреляли, повесили, сожгли и замучили.
Свершили чудовищное злодеяние. Немские власти
сжигали в помещениях школы мирных жителей:
детей, женщин и стариков, облили бензином
и подожгли. Много советских граждан расстреляли
и заперли в ущельях, оврагах и т. п.

Для исследования всех злодеяний, которые
свершали немцы, в районе создан
специальная районная комиссия.

Комиссия установила, что по неполным
данным немцы уничтожили в Среднеисполком
р-не около 800 советских граждан с
которых: детей и подростков до 14 лет
— 110, женщин — 360, стариков возрастом
от 60 лет и выше — 70.

Районной комиссией была вскрыта яма
размером 6 x 12 м, в которой немцами
закопаны советские граждане. Количество людей,
закопанных в этой яме, не установлено.
Кроме этой были откопаны ямы под
территорией бывшей мажармерии и поминки.
Ямы были извлечено 35 запертых досмерти
и расстрелянных людей. Все группы в гробах
похоронены в яме на площади в братской
яме.

и большой землей намыл в памятнику
на том месте где стояла с могилами школа.
Кроме того сделаны братские могилы по
селах: Ивакино, Горобьевка и др.

Для установления Злодеи в связи при
каждом сельсовете созданы комиссии,
которые сейчас подробно устанавливают
факты удисств советских граждан.

Акт о Злодеи из немецких оккупантов
на территории Бреднянского р-на и
фотоснимки будут присланы отдельно
после окончания работы районной комисс.

Председатель районной комиссии

Секретарь

Редько

товарищей отправление на работу в Германию за время оккупации
Средне-Волжского района.

Наименование сельсовета	Муромцы	Железнич.	Колосовский	Навляшкин	Безымянин	Всего.
Горобисевка	32.	35	5.	16	48	67.
Бовенцы.	26	55	-	20	61	81
Аксеновка	16	20	-	11	25	36
Бурбенцы	40	33	1	13	59	73
Белолюбовцы.	29	36	2.	9	54	65.
Дегтяри.	11	19	1	6	23.	30.
Звонковцы.	18.	27.	3.	11	31.	45.
Лебедяны.	13.	17.	4	3	23	30.
Тобольская	24	14	4.	12	22	38.
Тодол.	74	32	3	7	67	76
Александровцы.	20	29.	1	13	25.	49
Майовка.	15	24	1	5	33	39.
Тещовка.	12.	25	1	-	36.	37
Сванковцы.	22.	20	3.	-	30	42.
Среднее	38.	60	5	4	29	98.
Веймановка.	15.	29	-	13	31	44.
Бартиловка.	23	45	2.	28.	38.	68.
Варшановка	41.	23	2.	16	46	64.
Сокоренцы.	25	42.	-	-	27	97.
	464	615	36	186	957	1079

будинком культури, де перед- бачено надання районним будинком культури платних послуг населенню, а саме: культурно-мистецькі заходи, транспортні послуги, оренда приміщення та визначені розміри їх оплати.

В. ЖЕЛІБА,
начальник відділу культури і туризму.

виробництво, транспортування, постачання теплової енергії та послуги з централізованого опалення ВАТ «Облтеплокомуненерго», керуючись статтями 28, 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Законом України «Про житлово-комунальні

енерго» на виробництво, транспортування, постачання теплової енергії та послуги з централізованого опалення в смт. Срібне у розмірі:

1. На послуги з централізованого опалення - населення 131,05 грн./Гкал протягом опалювального періоду.

опалювального періоду.

7,25 грн./кв.м., опалювальної площі в опалювальному періоді.

4. Бюджетні установи - населення 4,46 грн./кв.м опалювальної площі шрімсьячно протягом року.

3,88 грн./кв. м. опалювальної площі шрімсьячно протягом року.

6,32 грн./кв. м. опалювальної площі в опалювальному періоді.

1,2. Абонентська плата

опалення по ВАТ «Облтеплокомуненерго» вважати таким, що втратило чинність.

4. Контроль за виконанням цього рішення покладається на заступника начальника голови по виконавчій роботі Н. Ф. Верух.

СЕЛИЩНИЙ ГОТОВА
М. В. МОСКВІТІН.

відправлених на рабських умовах працювати до Німеччини в період окупації. Згідно списків, складених районною комісією, загальна кількість вивезених в Німеччину, складає 1079 осіб з усіх сіл району. Найбільше людей було відправлено: із Срібно-98, Сохириниць - 97, Савинівка - 81, Подолу - 76, Гурбиниць - 73, Карпильківка - 68, Калюжичів - 65 осіб. Наші земляки, наскільки вивезені в Німеччину, працювали в жалких умовах на військових, порохівих, скорняцьких заводах, на радіозаводах, різних фабриках, а також в приватних сільських господарствах. Від тяжкої роботи не всі повернулися додому після закінчення війни.

НЕ ЗАБУТИ БІЛЬШІЙНИ

У 2009 році ми відзначаємо 65-у річницю визволення України від німецько-фашистських загарбників.

Що на сьогодні ми, телерічні, знаємо про історичний період, нашої держави, який охоплює 1941 - 1945 роки? Думаю, що навіть не кожен з людей (особливо молодих) зможе відповісти на запитання про те, що ти знаєш про Велику Вітчизняну війну? Добре, коли хоч рости тих подій називають правильно та знають, хто з ким воював. І справа не в тому, що вчителі нас в школі погано навчають історії чи тому, що в нас і так багато проблем на сьогоднішній день. Я вважаю, що ця тема не підлягає забуттю, адже вона є великою історичною та не менш трагічною віхою в історії багатьох держав, в тому числі України і, зокрема, нашого району. І якщо інформацію з цього питання в світовому масштабі та масштабі України ми можемо почерпнути з шкільних підручників, інших видань, де розповідається про значні військові операції, видатні подвиги окремих героїв тих подій, то про те, як ці події торкнулися безпосередньо нашого району, ми можемо дізнатись, можливо, лише з «Книги пам'яті Чернігівської області».

І це лише суха інформація про загиблих (рік народження, де служив, де і коли загинув). Мені б хотілося розповісти про те, як фашистська хмара пройшов саме срібнянською землею, адже коли знаєш історію своєї, батьківської, землі, тоді більше цінуєш і історію всієї держави, бо починаєш більше її розуміти. І хоч на території нашого району не розгортались баталії, які б вирішували долю країни в 1941-1945 роках, війна не обминула нашої малої батьківщини.

Немало наших земляків брали участь у військових діях в складі Червоної Армії. Згідно «Книги пам'яті України», з Срібнянського району на фронт було призвано більше 8 тисяч чоловік, з них загинули на фронтах 5108. Тож, провінши нехитрі математичні дії, можна дізнатись, скільки людей повернулися з війни живими. За мужність та героїзм 1784 особи були нагороджені орденами і медалями. Тож з гордістю ми можемо

говорити про те, що не одного героя і патріота виховала срібнянська земля.

Та сьогодні в статті мова про героїзм людей Срібнянщини, які пережили тяжкі роки окупації на рідній землі.

У матеріалах районного державного архіву зібрани документи про життя району в 1942-1943 роках. З них можна почерпнути багато інформації про те, як мирні жителі району пережили тяжкий, хоч, здається, й недовгий в історії відривок часу.

За даними доповідної записки голови районної комісії по визначенню масштабів злодіння фашистів до голови Чернігівського обласвиконкому Костюченка про роботу сільських комісій цього ж спрямування, зазначається: «За два роки перебування німців в Сребнянському районі німецько-фашистське окупанти багато громадян району расстреляли, повесили, сожгли і замучили...». Наступні дані взяті з актив-списків цієї ж комісії.

Згідно вказаних документів, за 1942 - 1943 роки близько 130 мирних жителів було вбито чи закатовано фашистами та їхніми помічниками: когось було вивезено до тюрм в м. Ромни чи Прилуки, когось до табору в м. Лубни Полтавської обл., когось до жандармерії в Срібному (звісно, звідти вже живим ніхто не повертався). Але все це сухі повідомлення. Та коли вчитуєшся в графу акта «время, место и способ злодеяния», де натикаєшся на слова: «Малик Михайло Андрійович (56 років) - відражено вуха, ніс, вирізано язик і після того вбито в Карпильківці 2 березня 1943 р.», а проти жіночих імен значиться: «Насилувано, катовано і спалено в Срібному». І ще про багато жахливих речей можна дізнатися з цих документів. За кожним прізвищем стоїть біль чи тільки закатованих людей, але і їхніх родичів, близьких.

Найбільшого розмаху фашистський терор набув в лютому 1943 року, коли окупанти усвідомили, що їм доведеться покинути українські землі. Озвірілі, вони спалювали будинки, розстрілювали людей. Найбільше дісталось в цей період іванківчанам - там

було найбільше підлалів та звірств з боку ворога.

Вузальній доповідній до Чернігівського обласвиконкому значиться: «Районною комісией была вскрыта яма размером 6 на 12 м., в которой немцами закопаны сгоревшие и растерзанные советские граждане. Количество людей, закопанных в этой яме, не установлено. Кроме этого, было откопано ямы под территорией бывшей жандармерии и полиции. Из ямы было извлечено 35 замученных до смерти и расстрелянных человек».

Мабуть, вже всі здогадалися, що то була за яма 6 на 12 м. Рідко де фашисти відзначились такою жорстокістю. Далеко за межами району відомо Срібнянська трагедія. У ніч на 23 лютого 1943 року до школи, яка знаходилась в центрі Срібно, було везено фашистами та поліціантами (місцевими, що перейшли служити на бік ворога з різних причин: хто з ненависті до Радянської влади, хто в надії на обіцянки німців на краще життя, хто просто зі страху), з усього району 682 особи (серед яких були й діти та вагітні жінки). Людей будь загнано до приміщення, в якому дихати від самої їхньої кількості було важко дихати, і вночі школу було облите бензином і підпалено. Я не знаю, чи можливо собі уявити, які муки прийняли ці люди в останні свої хвилини життя...

Найбільше людей до їхнього останнього пекельного пристанища було привезено з сіл Сохиринці - 120, Горобівка - 81, Грицьківка - 79, Карпильківка - 76, Дігтери - 60, Іванківці - 58, Васівки - 52. Було спалено 34 срібнян. До страшного полум'я не втрапили лише жителі сіл Поділ, Гнатівка, Дем'янівка та Гурбинці. Страшне полум'я палаючої школи було видно навіть в с. Харитонівці. Далеко було чути стогін та крики людей, які заживо горіли.

Але не тільки вбивствами відомі злодіння фашистської Німеччини.

В 1943 році, після визволення України від німецько-фашистських загарбників, в районах були створені комісії по обліку збитків, нанесених німецькими загарбниками. Одним із напрямків роботи комісії був облік осіб,

відправлених на рабських умовах працювати до Німеччини в період окупації. Згідно списків, складених районною комісією, загальна кількість вивезених в Німеччину, складає 1079 осіб з усіх сіл району. Найбільше людей було відправлено: із Срібно-98, Сохириниць - 97, Савинівка - 81, Подолу - 76, Гурбиниць - 73, Карпильківка - 68, Калюжичів - 65 осіб. Наші земляки, наскільки вивезені в Німеччину, працювали в жалких умовах на військових, порохівих, скорняцьких заводах, на радіозаводах, різних фабриках, а також в приватних сільських господарствах. Від тяжкої роботи не всі повернулися додому після закінчення війни.

При виконанні Срібнянської районної ради депутатів трудящих Чернігівської області було створено комісію по визначенню загальних збитків, спричинених колгоспам. В акті цієї комісії від 20 червня 1944 року значиться, що в довоєнний період на території району до складу колгоспів входило 8 378 господарств, було 20 645 осіб членів колгоспів, земельні угіддя склали 56073 га. У графі «збитки» значиться загальна сума 105 338 730 рублів, куди входили збитки по знищенню будівель, розграбованню та знищенню сільськогосподарського інвентаря, вивезених та знищених погловів я худоби, зернових запасів і т. д.

Тож можна собі уявити, на скільки назад в минуле відкинули нас воєнні події в плані економічного розвитку, а також сільськи болі, сліз, горя зазнав наш народ у ті складні й водночас страшні роки.

Мені б хотілося, щоб ця стаття не дала нам забути про пережите нашими співвітчизниками горе. І нехай все менше з кожним роком залишається живих свідків тих подій, та ми, їхні нащадки, завжди маємо пам'ятати про ті події, які залишили кривавий слід в історії нашого людства.

А ще хотілося б, щоб кожен з нас, коли проходить мимо пам'ятників жертвам фашизму, які є майже в кожному селі району, мимоволі сповільнював ходу і стидливо голос на рівні підсвідомості. Це означає, що ми пам'ятаємо свою історію, а, отже, ми маємо право на майбутнє.

В. ЛЕВОН,
начальник архівного відділу райдержадміністрації.

Жінки оволоділи спеціальністю

Наше Сокринське лісництво одержало урядове завдання організувати виготовлення колісних ободів і спиць, та клепок для бочкотарів.

Нелегко було налагодити виробництво. Бракувало досвідчених спеціалістів — бондарів та колісників. Але на допомогу пійшли жінки. Вони енергійно взялися за опанування спеціальності і замінили відсутніх чоловіків.

Коваленко Гавна та Васяк Мотря добре оволоділи технікою виготовлення спиць та клепок. Не відстає від них і Кириндась Оксана, яка готує ободи для коліс. На 130—150 процентів виконують норми Ілюхів В. та Токар Н.

— Відзначаючи річницю визволення, ми горді за те, що зроблені нашими руками вироби ідуть для потреб фронту, для прискорення перемоги, — з являють ро- бітківки Яценко.

Молочні продукти — Батьківщині

Безмладно втікаючи від зливних пунктів домоглися перевиконання річного плану заготівлі молока. Зливщик Сулим (колгосп ім. Щорса с. Срібного) річний план виконав на 141 проц. Степанюк П. (с. Лебединці) — на 126 процентів, Губар (колгосп ім. Шевченка с. Калюжинець) — на 122 проц., Пручай (колгосп „Червоний степ“ с. Калюжинець) — на 120 проц., Небрат (колгосп „Нове життя“ с. Горобіївки) — на 117 проц. та Левченко М. (с. Харитонівка) — на 101 проц.

Наближається зима, лактаційний період минув. Але ми прикладаємо всі сили, щоб не зменшувати заготівлі молока. Дамо якнайбільше молочних продуктів нашій Батьківщині, Червоній Армії.

І. Лічик,
директор маслозаводу.

За успішну заготівлю молока і молочних продуктів у другому кварталі цього року ВЦРПС і Наркомат М'ясої та Молочної промисловості присудив 3-ю премію в сумі 5 тис. карбованців.

На 1 вересня річний план обсягів молока виконаний на 98 процентів, а по держзакупці — на 140 проц. Різних молочних продуктів виготовлено на 84 тис. карбованців, що складає 133 проц. річного плану.

Працюючи по-ударному, ряд завідуючих сільських

Для перемоги над ворогом

Великої шкоди завдали робіт сприяє нам правильнімиці нашому колгоспові. Вони повністю розграбували ферму великої рогатої худоби, частково свиноферму. Забрали в колгоспі багато коней та волів. Зруйнували частину колгоспних приміщень. Немало обід і горя зазнали і колгоспники.

Але рік тому назад знов засяяло ясне сонце визволення. Червона Армія назавжди прогнала німецьких лиходіїв. Дякуючи за визволення, з великим трудовим піднесенням працювали колгоспники цього року.

Наш колгосп першим в районі закінчив косовицю та скиртування колоскових культур, своєчасно посіяв озимину з перевиконанням плану, скошили і заскиртували ярі культури. Повністю зібрали махорку і здали державі.

Відновлено ферму великої рогатої худоби, на 50 проц. свиноферму, майже повністю вівцеферму та конеферму. Підготовлені вже приміщення до зими для тварин.

Виконувати в строк плани сільськогосподарських

на організація колгоспників, міцна трудова дисципліна їх, повноцінне використання робочої худоби. На роботу виходять рано. Більшість перевиконують норми виробітку. Виконання нарадів бригадирами і колгоспниками завжди перевіряю сам.

Закінчивши збирання врожаю, посів озимини, по-ударному працюють колгоспники на піднятті зябу. Карпенко Іван, Конах Ганна та інші щоденно виорюють по 0,65—0,70 гектара. На зяб виорали уже 190 гектарів. Як в час посіву озимини, так і на піднятті зябу у нас щоденно працює 15—16 пар корів колгоспників. Савченко Марія, Петренко Ганна, Хонда Марія, Маснуха Ольга і другі кожного дня своїми коровами перевиконують денні норми виробітку.

Радісно і легко працювати на звільнених колгоспних полях для скорішої перемоги над ненависним ворогом.

О. Глушенко,
голова колгоспу ім.
Лейна с. Калюжищець.

Школа після звільнення

Чисте і упорядковане було село Олексинні до німецької окупації. Заможно і культурно жили колгоспники колгоспу ім. Леніна. Їх діти навчалися в двоховерховому, гарно обладнаному будинку школи.

Та от в село вдерлися німці. Розікрали колгоспне добро, розграбували, а потім спалили школу, причинили незлічених страждань колгоспникам.

Трудно було відновити навчання дітей після звільнення від німецько-фашистських окупантів—не було школи, парт, столів, класних дощок.

Але при напруженій роботі учительського колективу, дійовій допомозі сільської Ради і всіх колгоспників відремонтували будинок сільської Ради і пристосували його для школи. 2 жовтня учні мали можливість відвідувати школу. І, не дивлячись на всі труднощі, 1943-1944 навчальний рік наша школа закінчила успішно.

До 1944-1945 навчального року ми підготувалися добре. Завчасно проведено ремонт школи. Відремонтовано 29 парт, стільці, класні дошки, пофарбовано їх. Класні кімнати прикрасили лозунгами, портретами. Силами учителів і учнів у літній період заготовлено 50 складометрів дров і зараз вивозимо їх з лісу.

Урожай, одержаний з 2 гектарів пришкольної ділянки, використаємо для забезпечення, в першу чергу, дітей фронтовиків і дітей-сиріт гарячими сніданками.

Відзначаючи річницю визволення, ми, вчителі Олексинської школи, можемо з упевненістю сказати, що в цьому році докладемо всіх зусиль і виведемо нашу школу в ряди передових шкіл району.

Л. Андріяненко,
директор н.-с. школи.

ПРАЦЮЙТЕ ПО-ФРОНТОВОМУ

Лист бійців і офіцерів частини польова пошта № 90660 „А“ колгоспникам і колгоспницям артілі „Комуніст“ с. Савинець.

Дорогі товариші колгоспники і колгоспниці артілі „Комуніст“ с. Савинець! За час перебування в нашій частині ваш земляк, бувший колгоспник тов. Лисенко Микола Іванович показав себе як дисциплінований і мужній вояка.

Артилерист Лисенко точно і акуратно виконує бойові накази командувача, проявляючи при цьому героїзм і мужність, безстрашно громить німців грізною радянською зброєю, якою добре володіє. Ось кілька бойових епізодів з бойових дій тов. Лисенка в час звільнення Радянської Прибалтики від німецько-фашистських загарбників.

Командування наказало перетягнути гармату через болото і відкрити вогонь по огневих точках противника з тилу, які перешкоджали просуванню наших частин. Це болото німці вважали

непрохідним. Тому саме з цієї сторони і потрібно було несподівано обрушитись на ворога, відкрити по німцях вогонь з гармат.

Перемагаючи всі труднощі, Лисенко, разом з бойовими товаришами, перетягнув гармату через болото і відкрив вогонь по ворогові з тилу, чим polegши просування нашої піхоти. Влучним вогнем він розстрілював вогневі точки і живу силу противника.

Бій тривав і вночі. Не зважаючи на темноту і обстріл противником вогневої позиції, Лисенко продовжував вести неослабний вогонь по німцях, підтримуючи нашу піхоту. Не один десяток фашистів найшли могили від влучних пострілів радянських артилеристів.

За дорученням бойових командир батареї Герой Радянського Союзу лейтенант Семенченко. Хазов, червоноармієць Собольов.

Дисциплінованість, мужність і відвагу тов. Лисенка Уряд і командування високо оцінили, нагородивши його медаллю „За відвагу“. Висока нагорода запалює артилериста на нові безстрашні подвиги в ім'я Батьківщини.

Ми, бійці і офіцери частини, дякуємо батькам Лисенка, що виховали такого сміливого і безстрашного артилериста, вірного захисника Радянської Батьківщини і закликаємо вас, товариші колгоспники, працювати на колгоспних полях по-фронтовому і своєю ударною працею допомагати Червоній Армії остаточно розгромити фашистську Німеччину, підняти прапор перемоги над Берліном.

За дорученням бойових товаришів лист підписали: командир батареї Герой Радянського Союзу лейтенант Семенченко. Хазов, червоноармієць Собольов.

Материалы газеты "Социалистическая
Сибирь" за 1944 год

